

Bild 1. Överingenjör Johan Palm talar om Österby bruk från herrgårdens trappa.

Till Österby, Leufsta, Forsmark och Öregrund

Upplands fornminnesförenings årsmöte och vårutflykt 1959

Annandag pingst 18 maj 1959 höll Upplands fornminnesförening sitt årsmöte med vårutflykt till de norduppländska brukena. En kavalkad av sju bussar och ett trettiotal bilar styrde färden genom ett landskap, prunkande i skir grönska och med slånbuskage, körsbärs- och apelträd lysande i vitt och rosa. Vid Österby bruk hälsades resenärerna av fornminnesföreningens vice ordförande professor Sven Hörstadius, varefter överingenjör Johan Palm gav en initierad och högt skattad framställning om brukets historia. I grupper och med medlemmar ur Österby-Dannemora hembygdsförening som ciceroner besågs vallonsmedjan från

Bild 2. Några av utflyktsdeltagarna samlade utanför den gamla vallonsmedjan vid Österby bruk.

1794, brukskyrkan från 1735 och herrgården från 1760-talet samt Österby-Dannemora hembygdsförenings museum. Sedan kaffe intagits i herrgården, som sedan ett antal år står helt tom, följde årsmötesförhandlingarna i brukskyrkan. Professor Hörstadius uttalade minnesord över landshövding Håstad, sjökaptan Birger Jarl, major Ernst Killander, landsfogde Åke Pontén och riksdagsman Gunnar Andersson. Sekreteraren föredrog årsberättelsen och lämnade meddelanden rörande bl. a. Upplandsmuseet. Stadseenliga val företogs och revisionsberättelser upplästes och godkändes. Till hedersledamöter valdes landstingsman A. E. Elmroth, Tierp, och ombudsman Tycho Hedén, Uppsala. Till medaljörer utsågos fabrikör J. G. Fredlund, Alunda, och folkskollärare Bernhard Bengtsson, Vallentuna. Buss- och bilkaravanen gjorde sedan en tur genom bruket, varvid bruksdammarna, de låga vitputsade bostäderna utmed bruksgatorna och uthusbyggnaderna i slaggsten inne på de rikt blommande gårdarna studerades.

I Leufsta bruk välkomnade friherre Carl de Geer och berättade om brukets historia och om den ståtliga 1700-talsherrgården. I grupper be-

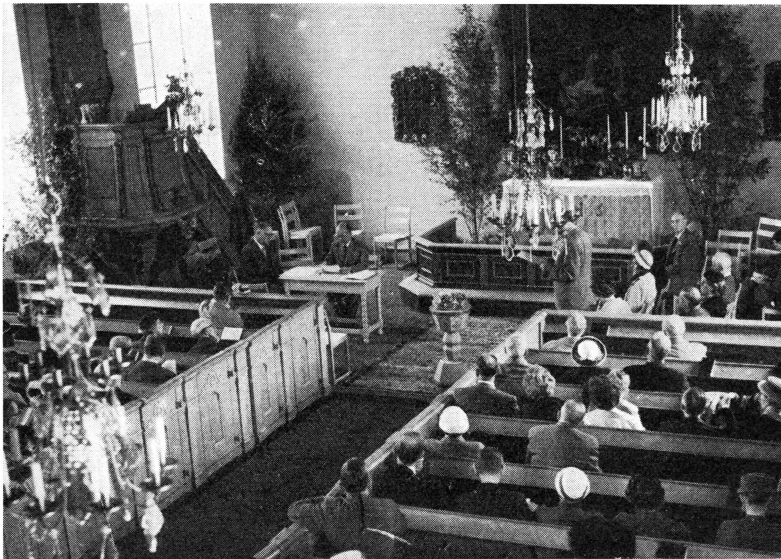
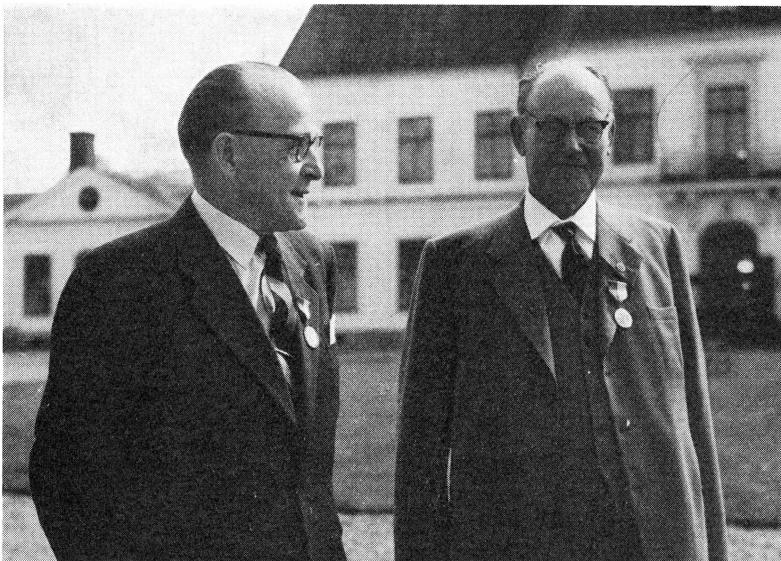

Bild 3. Från årsmötesförhandlingarna i brukskyrkan i Österby bruk.

sågos herrgårdens av Jean Eric Rehn inredda matsal med de berömda släktporträtten, herrgårdsbiblioteket med de många vackra skinnbokbanden, vagnmuseet med ekipage av olika slag samt den vidsträckt välskötta parken. Förutom av friherre och friherrinnan Carl de Geer visades deltagarna omkring av friherrinnan Beth de Geer. Till slut skedde samling i brukskyrkan, där kontraktsprosten Torsten Lind höll en kort andaktsstund och berättade om kyrkan, dess altaruppsats, predikstol och orgelfasad i Burchard Prechts stil m. m. Högtidsstunden inramades av orgelmusik på den berömda Cahmanorgeln från 1727 av kantor Ivar Rendahl.

Från Leufsta bruk, där hela gräsmattor av blommande förgätmigej bildade ett effektfullt färgackord till bruksbebyggelsens och herrgårdens gula färg, gick färden vidare mot Forsmarks bruk. Överingenjör Palm berättade om bruket, som återuppsyggs efter rysshärjningarna 1718–1719, och om herrgården, uppförd 1767–1774 efter ritningar av Jean Eric Rehn. En och annan hann även med en promenad i den ståtliga herrgårdsparken.

På restaurant Hasselbacken i Öregrund intogs till sist gemensam mid-

Bild 4. De nyvalda medaljörerna, folkskollärare Bernhard Bengtsson, Vallentuna, och fabrikör J. G. Fredlund, Alunda.

Bild 5. Friherre Carl de Geer berättar om Leufsta bruk från trappan till en av herrgårdens flygelbyggnader.

dag. Man njöt inte bara av maten utan även av den storartade utsikten med havet och Gräsö som blickpunkter. Köpman Karl Wickström, ordförande i Öregrunds hembygdsförening, berättade om föreningens verksamhet och betygade sin glädje över att se Upplands fornminnesförening i Öregrund. Fabrikör Fredlund talade på medaljörernas vägnar och professor Hörstadius höll ett inspirerat och humoristiskt tal till gäster och medverkande samt arrangörer. Med den nedgående solens färgrika spel över Öregrundsgrepens nära nog spegelblanka vatten på näthinnan anträdde hemfärden.